

Pavadinimas: **Filosofinės ištakos ir kilmė**

Dalykas: **Filosofija**

Klasė: **III G.**

Pasiekimų sritis: **Filosofinių klausimų specifikos suvokimas (A)**

Mokymo(si) turinio tema: **Filosofija kaip gyvenimo būdas ir filosofija kaip teorija.**

Ilgalaikio plano dalis (nurodoma kokios temos/-ų prieš tai buvo mokomasi): **Filosofija ir ideologij:**

Valandų skaičius nurodytas ilgalaikiame plane: 4

Mokymosi uždaviniai (pamatuojami) ir vertinimo kriterijai:

- 1) analizuos filmo ištrauką siedami ją su aptariama tema.**
- 2) diskutuos, kaip filosofija gali pasitarnauti sprendžiant kasdienes problemas.**
- 3) analizuos tekstų ištraukas, diskutuos apie idėjų aktualumą šiam laikmečiui, pateiks pavyzdžių.**
- 4) išklausus radijo teatrą „Sokrato teismas“, išrinks Sokrato kalboje aforizmus ir aptars jų aktualumą šiam laikmečiui.**
- 5) diskutuos apie Sokrato laikyseną mirties akivaizdoje.**
- 6) interpretuos paskutinius Sokrato žodžius prieš mirtį ir sugalvos jiems pavyzdžių.**
- 7) dirbs grupėse ir paruoš tris pristatymus apie stoikų filosofus, pristatys juos klasėje.**

Galimi mokymo(si) metodai, siūloma veikla: **teksto skaitymas, diskusiniai klausimai, dar individualiai ir grupėse, filmo ištraukos interpretacija.**

Mokymui(si) skirtas turinys, pateikiamas tekstu, vaizdu, su nuorodomis ir pan.

Nuorodos pateikiamos prie atskirų užduočių.

Užduotys, skirtos pasiekti mokymosi uždavinių (vertinimo instrukciją rengti pagal 2 priedą)

1 pamoka, užduotis Nr. 1 (**analizuos filmo ištrauką siedami ją su aptariama tema**), užduotis Nr. (**diskutuos, kaip filosofija gali pasitarnauti sprendžiant kasdienes problemas**).

2 pamoka, užduotis Nr. 1 (**analizuos tekstų ištraukas, diskutuos apie Platono idėjų aktualumą šiam laikmečiui, pateiks pavyzdžių**).

3 pamoka, užduotis Nr. 1 (**išklausys radijo teatrą „Sokrato teismas“, išrinks Sokrato kalboje aforizmus ir aptars jų aktualumą šiam laikmečiui**), užduotis Nr. 2 (**diskutuos apie Sokrato laikyseną mirties akivaizdoje**), namų darbas (**interpretuos paskutinius Sokrato žodžius prieš mirtį, sugalvos jiems pavyzdžių**).

4 pamoka, užduotis Nr. 1 (**dirbs grupėse ir paruoš tris pristatymus apie stoikų filosofus, pristat juos klasėje**).

Užduotys, skirtos vertinimui ir įsivertinimui (vertinimo instrukciją rengti pagal 2 priedą)

4 pamoka, užduotis įsivertinimui

Namų darbai (jei reikia, nurodykite, kokius namų darbus mokiniai turėtų atlikti)

Sokrato paskutiniai žodžiai Demokritui buvo: „Aš pamačiau kaip upė įteka į jūrą“. Para kilusias mintis, ką galėtų reikšti šie jo žodžiai. Savo interpretacijomis pasidalinkite klasėje.
Siūloma papildoma medžiaga / literatūra / skaitmeninės mokymo priemonės (SMP)

Reikalingi materialiniai ir technologiniai ištekliai **projektorius, internetas.**

Pateikta konkreti medžiaga, kurią galima naudoti pamokoje (užduočių lapai, veiklų planai)

1 Pamoka

Užduotis Nr. 1. Peržiūrėkite filmo „Pavasaris, vasara, rudenis, žiema ir vėl pavasaris“ pirmąjį skyrių „Pavasaris“ (<https://www.dailymotion.com/video/x8japow>) ir sąsiuvinyje užsirašykite, kaip ši filmo ištrauka gali būti susieta su nagrinėjama tema „Filosofija kaip gyvenimo būdas ir filosofija kaip teorija“.

Užduotis Nr. 2. Klausimai diskusijai klasėje:

- 1. Ar tikras filosofas – būtinai atsiskyrėlis, gyvenantis vienišą gyvenimą kažkur nuošalioje trobelėje? Kokie jo „atributai“ XXI amžiuje?**
- 2. Ar filosofiniai apmąstymai galėtų padėti spręsti kasdienes problemas? Kokias?**
- 3. Vienas iš svarbiausių priesakų senovės Graikijoje buvo raginimas pažinti save. Ar filosofija gali padėti siekti šio tikslo? Kokiais būdais? Kodėl svarbu pažinti save?**

2 Pamoka

Užduotis Nr. 1. Perskaitykite antro ir septinto Platono laiškų ištraukas ir atsakykite į klausimus.

Antrasis laiškas vadinasi Platonas Dionisijui siunčia geriausius linkėjimus, septintasis - Platonas Diono namiškiams ir bičiuliams siunčia geriausius linkėjimus

„O aš tuosyk esu didis tuo, kad akivaizdžiai gyvenu sekdamas savo paties svarstymais. [...] Labiausia reikia kreipti dėmesį į tai, kad niekas nebūtų užrašinėjama, bet išmokstama. Juk neįmanoma, kad tai, kas užrašyta, nepasklistų plačiau. [...] Čia atvykus, man visiškai nepatiko vadinamasis „laimingas gyvenimas“ - kupinas itališkų ir sirakūziškų pobūvių, kuriuose dusyk per dieną prisivalgoma iki soties, o nakčia niekada nemiegama po vieną bei užsiimama visais kitais iš tokio gyvenimo plaukiančiais dalykais. Nes joks žmogus po dangumi nuo jaunystės laikydamasis šių papročių negalėtų tapti išmintingas (phronimos), nes net būdamas nuostabios prigimties, jis nepamėgintų tapti nuosaikus (sophon); tas pat galiotų ir kitų dorybių atžvilgiu. Drauge joks polis, kad ir kokie geri būtų jo įstatymai, negalės mėgautis ramybe, jei jo žmonės manys, kad viską reikia išleisti prabangai ir būti lengvabūdiškiems visa ko atžvilgiu, išskyrus vaišes, išgertuves bei meilės malonumus - ir tik dėl pastarųjų verta dėti dideles pastangas. [...] Artimai bendraudamas su Dionu, tuomet dar jaunu, dėščiau jam tai, kas, mano manymu, žmonėms buvo geriausia, bei patariau imtis tai įgyvendinti; šitaip rizikingai elgiausi net nežinodamas, kad mano veikla slapčia nuo manęs paties kažkoku būdu prisidės prie tironijos žlugimo. [...] Ligoniu, kurio gyvenimo būdas kenkia sveikatai, visų pirma patariama pakeisti gyvenimą ir tik tuomet, jie jis nori klausyti, galima duoti kitus patarimus. Jei taip nebūtų, žmogų, vengiantį duoti tolesnius patarimus, laikyčiau tikrai geru gydytoju, tuo tarpu, tą, kuris tęstų - menkaverčiu ir neišmanėliu. Taip pat yra ir su poliū, nesvarbu, ar jį valdytų vienas valdovas, ar būtų daug jį valdančių; jei valdymo būdas būtų kreipiamas teisingu keliu ir jei valdantieji

paklaustų patarimo, kaip dar jį pagerinti, protingas žmogus jiems suteiktų tokį patarimą. [...] Štai tokios yra mano mintys; ir jei kas manęs prašo patarimo, spręsdamas svarbius klausimus, susijusius su jo paties gyvenimu, norėdamas ką nors nusipirkti, rūpindamasis kūnu ar siela, jei man atrodo, kad jis ir kasdieniame gyvenime laikosi tam tikrų nuostatų ir ketina pasinaudoti mano patarimais, noriai jam patariu ir nesustoju, kol iki galo neįvykdau savo sumanymų. O jei jis nesiprašo patariamas, arba man aišku, kad, išklauses patarimo, jokių būdu jo nepaklausys, tokiu atveju nekviestas neinu jam patarinėti ir jėga piršti savo nuomonės, net jei tai būtų mano sūnus. [...] Štai ką mes su Dionu patarėme Dionisijui, kadangi dėl savo tėvo nuostatų jis užaugo kęsdamas išsilavinimo ir tinkamų artimų santykių (synousion prosekouson) stygių. Visų pirma raginame iš namiškių ir bendraamžių įsigyti draugų, kurie būtų jo bendraminčiai dorybės atžvilgiu, o labiausiai - tapti draugu sau pačiam, nes to jis ypač stokojo. Kalbėjome ne atvirai (tai būtų buvę nesaugu), bet netiesiogiai, stengdamiesi savo žodžiais parodyti, kad kiekvienas žmogus tik šiuo būdu galės išgelbėti tiek save, tiek ir tuos, kuriuos valdo, o pasukus kita kryptimi, jam teks patirti ir priešingas pasekmes. Jei jis būtų ėjęs tuo keliu, kaip jam sakėme, jei būtų tapęs išmintingas ir nuosaikus, jei būtų apgyvendinęs apleistus Sicilijos polius, sujungdamas juos įstatymais ir valdymo būdu taip, kad jie vienas kitam būtų tapę bendrininkai ir pagalbininkai kovoje prieš barbarus, ne dusyk, bet daugelsyk būtų padidinęs iš tėvo paveldėtą valstybę. [...] Iš tiesų, verta tikėti senais ir šventais žodžiais, skelbiančiais, kad mūsų siela yra nemirtinga ir kad, kuomet bus atskirta nuo kūno; ji bus teisiama ir baudžiama didelėmis bausmėmis. Dėl to reikia manyti, kad patirti didelių nuoskriaudų ir neteisybių yra mažesnis blogis, nei jas padaryti. Žmogus, godus pinigams, bet skurdžius sieloje, neklausys šių žodžių, o jei ir paklausys, manys, kad iš jų galima pasijuokti; tad jis ims griebti viską ir visur, kur papuola, be jokios gėdos nelyginant žvėris, kas jam atrodys tinkama valgyti, gerti arba tenkinti iki soties žemus bei vergiškus malonumus, kurie neteisingai vadinami meilės vardu. Būdamas aklas jis nemato, kad šitokiame grobstyme esama šventvagystės, o kiekvieną neteisingą darbą lydi didis blogis, ir visa tai jis yra priverstas temptis paskui save gėdingoje ir visais atžvilgiais varganoje kelionėje tiek gyvendamas ant žemės, tiek ir nukeliavęs po žeme. Šiais ir kitais žodžiais buvau įtikinęs Dioną, tad turiu teisę pykti ant jo žudikų ir tam tikru mastu ant Dionisijo: kaip jie, taip ir jis smarkiai pakenkė man ir, jei galima taip išsireikšti, visiems žmonėms; [...] Jei filosofija ir ši galia būtų susijungę į viena, visiems žmonėms - tiek graikams, tiek barbarams, - būtų tinkamai nušviesta ši teisinga nuomonė: kad joks polis ir joks žmogus netaps laimingas, kol neims gyventi savo gyvenimo remdamasis protu ir vadovaudamasis teisingumu, ar pats jo įgijęs, ar, valdant dievobaimingiems žmonėms, bus išauklėtas ir išlavintas pagal teisingus papročius. [...] Jei taip būtų atsitikę teisingo, narsaus, išmintingo žmogaus dėka, filosofo dėka, dauguma žmonių būtų priėmę tokią pačią nuomonę apie dorybę, kaip ir ta, kurią, jei Dionisijas būtų buvęs įtikintas, būtų susidarę visi, jei taip galima sakyti, žmonės. Bet dabar kažkoks daimonas ar kerštaujanti dievybė atsiuntė beįstatymystę ir bedievybę, o labiausiai - įžūlų nemokšišumą, kuriame glūdi visų blogybių šaknys ir kuris vėliau neša karčiausius vaisius tiems, kurie tuos vaisius ir išaugino. Šie dalykai jau antrą sykį viską apvertė ir pražudė. [...]

Platonas Antrasis ir septintasis laiškas, Vilnius: Aidai, 2005, p.63-82

- 1. Kaip Sicilijoje, į kurią atvyko Platonas, buvo suprantamas „laimingas gyvenimas“?**
- 2. Kodėl, anot Platono, joks žmogus, net būdamas nuostabios prigimties, augdamas tokioje aplinkoje nuo vaikystės nepajėgtų tapti išmintingu?**
- 3. Kaip atskirų žmonių būdo dorybės, susijusios su polio valdymu?**
- 4. Kokie buvo Platono ir Diono patarimai duoti tironui Dionisijui? Kaip suprantate patarimą „tapti draugu sau pačiam“? Kaip manote, tai lengva ar sunku?**
- 5. Prisiminkite Platono biografijos detales. Kaip suprantame, kad Platono teoriniai apmąstymai atspindi jo gyvenimo būdą?**
- 6. Pateikite garsių šalies žmonių pavyzdžių, arba pavyzdžių iš filmų, knygų, kurių herojai, jūsų manymu, gyvena taip, kaip ir ragina gyventi kitus? Ar sudėtinga teoriją sutapatinti su praktika?**

3 Pamoka

Užduotis Nr. 1. Išklauskite radijo teatrą „Sokrato teismas“ ir išrinkite iš Sokrato kalbos aforizmus, t. y. originalius posakius, išreiškiančius apibendrintą mintį. Apsvarstykite, kuo jie gali būti aktualūs šiam laikmečiui. (<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000085433/radijo-teatras-sokrato-teismas>).

Užduotis Nr. 2. Išklaušę radijo teatro atsakykite į klausimus.

Ar teisėjas buvo teisingas Sokratui jo teismo procese?

Kaip reaguoja Sokratas į skirtą bausmę?

Koks jo požiūris į mirtį?

Kodėl Sokratas atsisako pabėgti iš kalėjimo?

Kaip suprantame, kad filosofija buvo jo gyvenimo būdas, o ne tik teorija?

Namų darbas Sokrato paskutiniai žodžiai Demokritui buvo: „Aš pamačiau kaip upė įteka į jūrą“. Parašykite kilusias mintis, ką galėtų reikšti šie jo žodžiai. Savo interpretacijomis pasidalinkite klasėje.

4 Pamoka

Užduotis Nr. 1. Padalinkite klasę į tris grupes. Kiekvienai grupei duokite perskaityti skirtingų stoikų filosofų ištraukas ir paruošti apie juos trumpą pristatymą kitiems klasės draugams. Ruošdamiesi mokiniai turi perskaityti ir išnašų medžiagą, esančią knygos gale.

Pastaba: Ruošiant pristatymą svarbu paminėti svarbiausius filosofo biografijos faktus, pagrindines filosofines idėjas, pateikti konkrečių citatų iš teksto. Išrinkti vieną ar kelis filosofo posakius iš teksto ir pagrįsti, kuo šie posakiai galėtų pasitarnauti šiuolaikiniam žmogui.

1 grupė. Epiktetas „Rinktinė“ p. 9-12. [Pokalbiai; Fragmentai; Vadovėlis : Epictetus \(c. 50 – c. 135\) : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive](#)

2 grupė. Seneka „Laiškai Lucilijui“ tryliktas laiškas, [260648997-Lucijus-Anėjus-Seneka-Laiškai-Lucilijui.pdf](#)

3 grupė. Markas Aurelijus „Sau pačiam“ II knyga, http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/literatura/LB00/Markas_Aurelijus._Sau_pa%C4%8Diam.LB3300.pdf

Įsivertinimas: Temos „Filosofija kaip gyvenimo būdas ir filosofija kaip teorija“ įsivertinimui galima naudoti užduotis iš emokykla.lt užduočių banko <https://smp.emokykla.lt/?Dalykai=2124&Mokymosi-turinio-srities-tema=17925>

1 Pamoka. Užduoties Nr. 1 vertinimo instrukcija / kriterijai

Atsakymo pavyzdys	Taškai	Pastabos
<p>Vienuolis gyvena asketiškai, pasitenkina tuo, ką turi: paprastas maistas, apranga, trobelė. Jis dėmesį sutelkia į dvasinius dalykus, stengiasi gyventi ramų, lėtą gyvenimą, jo gyvenimo būdas – išmintingas. Ne teoriniu, o praktiniu pavyzdžiu jis parodo vaikui tą gyvenimą, kurio reikėtų siekti (empatiško, atsakingo, nesukeliančio kančios nei gyvūnams, nei žmonėms).</p>	<p>Užduotis nevertinama mokytojo metodiką.</p>	<p>pamokoje arba nustatytą vertin</p>

1 Pamoka. Užduoties Nr. 2 vertinimo instrukcija / kriterijai

Atsakymo pavyzdys	Taškai	Pastabos
<p>1. Ar tikras filosofas – būtinai atsiskyrėlis, gyvenantis vienišą gyvenimą kažkur nuošalioje trobelėje? Kokie jo „atributai“ XXI amžiuje? Gyvename sudėtingame pasaulyje, kupiname iššūkių. Žmogui nebūtina gyventi atsiskyrėliško gyvenimo kažkur nuošaliai, kad jo gyvenimas panėšėtų į filosofinį gyvenimo būdą. Filosofinis gyvenimo būdas išryškina žmogaus poreikį gilintis į aplink jį esantį pasaulį, kartu, suprasti save, atsiriboti nuo dalykų, kurie kenkia dvasinei žmogaus pusiausvyrai (vartojimo, televizijos, interneto perteklius ir pan.).</p> <p>2. Ar filosofiniai apmąstymai galėtų padėti spręsti kasdienes problemas? Kokias? Taip. Pavyzdžiui, stoicizmo filosofija gali padėti valdyti stresą, mokytis priimti dalykus, kuriuos siūnčia likimas ir nebandyti pakeisti to, kas nepriklauso nuo žmogaus valios. Utilitarizmo teorija skatina apmąstyti savo veiksmų pasekmes ir gali palengvinti moralinių sprendimų priėmimą. Aristotelio dorybių teorija nurodo gaires, kaip žmogus gali dvasiškai save tobulinti ir vengti kraštutinumų.</p> <p>3. Vienas iš svarbiausių priesakų senovės Graikijoje buvo raginimas pažinti save. Ar filosofija gali padėti siekti šio tikslo? Kokiais būdais? Kodėl svarbu pažinti save? Savęs pažinimas yra svarbus įgūdis, ypatingai, šiuo laikmečiu. Asmuo dažnai būna „pametęs“ save interneto platybėse ar televizijos horizontuose.</p>	<p>Užduotis nevertinama mokytojo metodiką.</p>	<p>pamokoje arba nustatytą vertin</p>

Savęs pažinimas įgalina geresnį savo priimamų sprendimų supratimą, taip pat kitų žmonių, santykių su jais ir su pasauliu pažinimą. Įvairūs procesai turėtų būti reflektuojami paties žmogaus, skatinantys apmąstyti ir suprasti savo pasirinkimus.

2 Pamoka. Užduoties Nr. 1 vertinimo instrukcija / kriterijai

Atsakymo pavyzdys	Taškai	Pastabos
<p>1. Kaip Sicilijoje, į kurią atvyko Platonas, buvo suprantamas „laimingas gyvenimas“? Laimingas gyvenimas buvo suprantamas besaikiu valgymu, mėgavimusi meilės malonumais, gyvenimu palaido gyvenimo būdo.</p> <p>2. Kodėl joks žmogus, net būdamas nuostabios prigimties, augdamas tokioje aplinkoje nuo vaikystės nepajėgtų tapti išmintingas? Todėl, kad neturėtų pavyzdžio, koks turėtų būti nuosaikus ir teisingas gyvenimo būdas.</p> <p>3. Kaip atskirų žmonių būdo dorybės, susijusios su polio valdymu? Polio valdovas pats savo pavyzdžiu gali įkvėpti gyventi protingai, nuosaikiai, kitaip, žmonės bus pe daug priklausomi nuo žemiškų malonumų, norės tik naudotis besaike prabanga ir malonumais, kurie atitraukia dėmesį nuo kilnesnių tikslų.</p> <p>4. Kokie buvo Platono ir Diono patarimai duoti tironui Dionisijui? Kaip suprantate patarimą „tapti draugu sau pačiam“? Tai lengva ar sunku [...]. „išsigyti draugų, kurie būtų jo bendraminčiai dorybės atžvilgiu“, kitaip sakant, bendrauti su tais, kurie turėtų bendras vertybes ir dorybes, nes „joks polis ir joks žmogus netaps laimingas, kol neims gyventi savo gyvenimo remdamasis protu ir vadovaudamasis teisingumu, ar pats jo įgijęs, ar, valdant dievobaimingiems žmonėms, bus išauklėtas ir išlavintas pagal teisingus papročius.“ Kitas patarimas - tapti draugu sau pačiam. Juk su savimi turi gyventi visą gyvenimą.</p> <p>5. Prisiminkite Platono biografijos detales. Kaip suprantame, kad Platono teoriniai apmąstymai sutapo su jo gyvenimo būdu?</p>	<p>Diskusija nevertinama mokytojo metodiką.</p>	<p>pamokoje arba nustatytą vertin</p>

Platonas turėjo giminaičių politikoje, jis buvo aristokratiškos kilmės ir buvo manoma, jog aktyviai įsitrauks į politinį polio gyvenimą. Tačiau susipažinęs su Sokratu, matydamas, kaip neteisinga jis buvo nuteistas, Platonas pasitraukia iš viešo gyvenimo. Savo elgesiu jis parodo, jog jo supratimas apie tai, kas yra teisinga įveiklinamas praktikoje.

3 Pamoka. Užduoties Nr. 1 vertinimo instrukcija / kriterijai

Atsakymo pavyzdys	Taškai	Pastabos
<p>Aforizmai:</p> <p>„Turtų gausa neatstoja išminties“.</p> <p>„Ne iš pinigų dorovė atsiranda, o iš dorovės pinigai ir visi kiti turtai“.</p> <p>„Nėra išminties duonos, nes nėra išminties kepyklų ar proto parduotuvių, yra tik išminties sėklos, kurios išdygsta kiekviename žmoguje, kuris pats sau privalo išsikepti išminties duoną arba vaikščioti alkanas“.</p> <p>„Kas žino, ar ten kur aš einu [mirti – aut. past.] nėra gyvenimo, gal yra“.</p>	Užduotis nevertinama mokytojo metodiką.	pamokoje arba nustatyta vertin

3 Pamoka. Užduoties Nr. 2 vertinimo instrukcija / kriterijai

Atsakymo pavyzdys	Taškai	Pastabos
<p>Ar teisėjas buvo teisingas Sokratui jo teismo procese?</p> <p>Teisėjas buvo nusiteikęs prieš Sokratą ir norėjo, kad jis atsidurtų kalėjime, taip pat neskyrė jam pakankamai laiko pasakyti ginamąją kalbą.</p>	Užduotis nevertinama mokytojo metodiką.	pamokoje arba nustatyta vertin
<p>Kaip reaguoja Sokratas į skirtą bausmę?</p> <p>Ramiai, tuo nustebindamas net savo mokinius.</p>		
<p>Koks jo požiūris į mirtį?</p> <p>Mirtis neišvengiama, nuo jos nereikia nei bėgti, nei jos bijoti, ji gali ištikti bet kurį žmogų bet kurią gyvenimo akimirką.</p>		

**Kodėl Sokratas atsisako pabėgti iš kalėjimo?
Kaip suprantame, kad filosofija buvo jo
gyvenimo būdas, o ne tik teorija?**

Sokratas gerbė įstatymus. Jis gynė teisybę visą gyvenimą, todėl būtų buvusi išdavystė pabėgti iš kalėjimo. Anot Sokrato, negalima atsisakyti savo principų jokia, netgi gyvybės kaina. Savo mirtimi, anot jo, jis įrodys savo darbų teisumą.

4 Pamoka. Užduoties Nr. 1 vertinimo instrukcija / kriterijai

Atsakymo pavyzdys	Taškai	Pastabos
Pristatymo pavyzdys:		
Gyvenimo faktai:		
Epiktetas – senovės graikų filosofas, stoikas. Buvo vergas, nuo 68 metų atleistas.		
Nikopolyje buvo įkūręs filosofijos mokyklą.		
Epiktetas veikalų nerašė, jo pokalbius užrašė mokinys Arianas.		
Pažiūros:		
1. Svarbiausias žmogaus sugebėjimas – sugebėjimas protauti. „Vienas svarbiausių Stojos filosofijos bruožų — požiūris, kad žmogaus siela bei jos veikla yra tikrai protinga“. (p. 286). Kūnas negali būti laisvas, jis yra priklausomas nuo medžiagos, iš kurios sudarytas. Tačiau Dzeusas apdovanojo žmogų sugebėjimu protauti („naudotis vaizdiniais“). Šiuo sugebėjimu reikia rūpintis ir tik jį laikyti savo turtu. Taip elgdamasis žmogus nepasiduos likimo siūstiems netikėtumams, niekas negalės jo paveikti ar jam pakenkti.	Užduotis nevertinama mokytojo metodiką.	pamokoje arba nustatytą vertinimą
3. Epiktetas išryškina proto reguliuojamą siekimą (ne vaikišką/nesubrendusį impulsą, tačiau gebėjimą protingai pasirinkti/siekti).		
4. Ragina neprisirišti prie „daugio“ (pareigų, socialinio statuso, artimųjų, malonumų ir pan.).		
Posakis: „Sukaustysi mano kojas, o nugalėti mano laisvos valios negali nė pats Dzeusas“.		
Ne situacija, anot stoikų, turi valdyti žmogų, tačiau žmogus gali valdyti savo požiūrį į situaciją. Ir šiais laikais žmonės gali pasirinkti, kaip reaguoti tiek į žiniasklaidos skleidžiamą turinį, tiek į socialinėse platformose populiarių žmonių skleidžiamas		

žinutes. Galima pasiduoti pasyviai vartojimui, nekritiškam aplinkos vertinimui, pasiduoti sekti abejotiniais autoritetais, tačiau, anot Epikteto, esame apdovanoti gebėjimu protauti ir galime pasitelkti kritiškumą įvairioms situacijoms analizuoti, kritiškai įvertinti reiškinius, su kuriais susiduriame.

Parengė Viktorija Purviniene